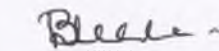


Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Затверджено
на засіданні приймальної комісії
Львівського національного університету
імені Івана Франка
13.05.2022 р. (протокол № 5)
Ректор





Володимир МЕЛЬНИК

ПРОГРАМА
фахового вступного випробовування
для здобуття освітнього ступеня магістра

Спеціальність – 232 «Соціальне забезпечення»
Освітня програма – «Управління у сфері соціального забезпечення»

Анотація

Прийом абітурієнтів, які мають диплом бакалавра (спеціаліста), для здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 232 «Соціальне забезпечення» (освітня програма «Управління у сфері соціального забезпечення») проводиться за результатами фахових вступних випробувань. Вони відбуватимуться у формі тестування з дисциплін циклу професійної і практичної підготовки: «Теорія та практика соціального забезпечення», «Пенсійне забезпечення в Україні», «Соціальні пільги та державні допомоги в системі соціального забезпечення», «Соціальне страхування».

Навчальна дисципліна «Теорія та практика соціального забезпечення»

Тема 1. Соціальна робота як відображення соціальної політики в державі

Історія становлення соціальної роботи в Україні: суспільна допомога як підґрунтя соціальної роботи. Зародження професійної соціальної роботи за кордоном. Історія фахової соціальної роботи в Україні. Сутність сучасної соціальної роботи в Україні. Соціальна робота як наукова галузь знань, практична діяльність та навчальна дисципліна. Нормативно-правові засади реалізації соціальної допомоги в Україні. Категоріальний апарат науково-практичної галузі знань «Соціальна робота». Завдання, функції, різновиди соціальної роботи.

Тема 2. Поняття соціального забезпечення, його функції, роль та значення в суспільстві

Визначення понятійного апарату дисципліни: соціальне забезпечення, соціальний захист, соціальна підтримка, соціальна політика. Основні напрями діяльності держави у сфері соціального забезпечення. Функції соціального забезпечення. Основні форми та види соціального забезпечення в Україні.

Тема 3. Принципи соціальної держави та їх реалізація в Україні

Соціальна держава як базова цінність, традиції та сучасність. Сутність соціальної держави та принципи її реалізації. Основні положення і тенденції розвитку соціальної держави.

Тема 4. Державні інституції, їх функції зі здійснення соціального забезпечення

Роль Верховної Ради України у забезпеченні соціального захисту населення України. Повноваження Міністерства соціальної політики України та його органів у сфері соціального забезпечення.

Основні функції Пенсійного фонду України та його регіональних органів. Інші центральні органи виконавчої влади та їх роль у соціальному захисті населення.

Фонд соціального страхування України та його діяльність. Повноваження регіональних та місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування у сфері соціального захисту населення.

Тема 5. Система соціальних стандартів: принципи формування та функції
Особливості системи соціального захисту населення в Україні. Сучасні системи надання соціальних послуг. Соціальні гарантії як джерело підтримки економічної безпеки України. Принципи формування державних соціальних стандартів і нормативів. Система і класифікація соціальних нормативів. Прожитковий мінімум як базовий державний соціальний стандарт: поняття, значення у сфері соціального забезпечення.

Тема 6. Повноваження та функції місцевих органів соціального захисту населення

Роль управлінської діяльності у сфері соціального захисту. Розподіл повноважень та функцій у сфері соціальної політики. Власні та делеговані повноваження органів місцевого самоврядування у соціальному захисті. Завдання та функції Управління праці та соціального захисту.

Тема 7. Правовідносини зі соціального забезпечення

Поняття, загальна характеристика та види правовідносин із соціального забезпечення. Підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин із соціального забезпечення. Адміністративно-правове регулювання соціального забезпечення та соціальної підтримки в Україні. Основні види нормативно-правових актів з соціального забезпечення та соціальної підтримки. Конституція та закони України. Підзаконні нормативно-правові акти у сфері соціального забезпечення та соціальної підтримки. Нормативно-правові акти, прийняті органами місцевого самоврядування з соціального забезпечення та соціальної підтримки громадян. Міжнародні правові гарантії та зобов'язання України щодо реалізації соціальних прав людини. Міжнародно-правові зобов'язання України, пов'язані з її інтеграцією до Європейського Союзу. Конституційні гарантії реалізації соціальних прав людини. Хронологія розвитку законодавства у сфері соціального захисту та соціального забезпечення.

Тема 8. Соціальні ризики як підгрунтя соціального забезпечення

Поняття, ознаки та види соціальних ризиків. Непрацездатність як соціальний ризик. Загальна характеристика груп інвалідності. Поняття та загальний порядок розслідування нещасного випадку на виробництві. Поняття та загальний порядок розслідування професійного захворювання. Поняття безробіття, часткового безробіття. Порядок визнання громадянина безробітним. Втрата годувальника як соціальний ризик. Поняття та порядок підтвердження малозабезпеченості.

Тема 9. Соціальні пільги та допомоги в системі соціального забезпечення

Система страхових допомог за законодавством України. Державні допомоги. Соціальні пільги як вид соціального забезпечення. Соціальне обслуговування. Соціальний захист окремих категорій непрацездатних громадян.

Тема 10. Джерела фінансування соціальної сфери

Поняття та види організаційно-правових форм соціального забезпечення. Асигнування з бюджету як організаційно-правова форма соціального забезпечення. Недержавні організаційно-правові форми соціального забезпечення. Фінансування соціальної політики в Україні. Основні проблеми фінансування сфери соціального захисту та соціального забезпечення в Україні.

Тема 11. Соціальне забезпечення у сфері соціально-трудових відносин, оплати праці та зайнятості населення

Особливості розвитку соціально-трудових відносин. Соціально-трудові відносини на регіональному рівні. Найважливіші завдання, що потребують вирішення на сучасному етапі. Реалізація концепції гідної праці в Україні. Реформи у сфері соціально-трудових відносин, оплати праці та зайнятості населення.

Тема 12. Соціальне страхування: основні види та правові засади

Історія створення інституту соціального захисту працюючих. Поняття та основні види соціального страхування. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування, їх види. Суб'єкти та принципи соціального страхування. Добровільне соціальне страхування. Соціальне страхування в сучасній Україні. Принципи соціального захисту: принцип соціального страхування, його правила, принцип соціального забезпечення, принцип допомоги, принцип соціальної солідарності. Моделі соціального захисту в державах ЄС. Соціальний захист в окремих країнах ЄС /Німеччина, Франція, Великобританія, Швеція, Італія. Соціальний захист в Україні: його цілі, функції, складові, види. Види матеріального забезпечення за загальнообов'язковим державним страхуванням, підстави призначення, порядок отримання.

Тема 13. Державна служба зайнятості: правові засади діяльності та основні функції

Правові засади діяльності Державної служби зайнятості України. Структура Державної служби зайнятості та його регіональних органів. Основні функції та завдання Державної служби зайнятості України. Види послуг, що надаються Державною службою зайнятості України.

Тема 14. Діяльність системи соціальних служб і закладів

Організація служб соціальної роботи. Система закладів і служб Міністерства соціальної політики України. Структура служб у справах сім'ї, дітей та молоді. Система закладів і служб у сфері захисту прав дітей. Система соціальної роботи установ інтернатного профілю. Органи, служби, установи силових відомств. Соціальна робота в системі охорони здоров'я. Система соціальних закладів і служб в умовах надзвичайних ситуацій.

Тема 15. Форми і методи соціальної роботи

Класифікація форм і методів: індивідуальна, групова робота; робота у громаді. Фази процесу соціальної роботи. Груповий догляд. Робота в громаді. Особливості командної роботи.

Тема 16. Соціальна робота з клієнтами різного віку

Особливості роботи з різними групами клієнтів. Індивідуальний підхід у соціальній роботі. Проблема вікової типологізації в соціальній роботі. Базові характеристики дитинства. Соціальна робота з молоддю.

Тема 17. Соціальний захист сім'ї, дітей, молоді

Завдання та функції центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Особа соціального працівника Центру. Заходи з питань соціального захисту сім'ї, дітей, молоді.

Тема 18. Соціальна робота з людьми похилого віку

Соціальна робота з людьми зрілого віку. Соціальна робота з людьми літнього віку. Старість, старіння. Соціальний захист людей похилого віку. Робота з людьми похилого віку.

Тема 19. Соціальна робота з дітьми та молоддю з груп ризику

Причини потрапляння дітей до груп ризику. Організація соціальної роботи з дітьми групи ризику. Типологія дітей за групами девіантно-кримінальної поведінки. Технологія подолання девіантної поведінки.

Тема 20. Соціальна робота з представниками проблемних груп

Визначення «проблемна ситуація», «ризик», «групи ризику». Найбільш проблемні групи, їх характеристика, основні підходи у роботі з ними щодо зміни їх статусу. Соціальна робота з особами алкогольної та наркотичної залежності.

Тема 21. Соціальна робота з особами без визначеного місця проживання, з обмеженими можливостями, людьми з інвалідністю, мігрантами, злидненими

Категорії громадян, котрі відносяться до осіб без визначеного місця проживання. Форми і методи соціальної роботи з особами без постійного місця проживання. Особи з обмеженими можливостями. Інваліди Соціальна робота з людьми з інвалідністю. Мігранти, біженці й переміщені особи. Види міграцій. Соціальна робота з мігрантами. Злиденні та особливості соціальної допомоги цій категорії людей.

Тема 22. Особливості соціальної роботи та соціального забезпечення: з військовослужбовцями (їх сім'ями).

Соціальна робота з військовими та їх сім'ями. Труднощі сімей військових та способи їх подолання. Завдання, методи та засоби допомоги. Робота Центрів надання допомоги учасникам бойових дій, її особливості.

Рекомендована література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Основи законодавства країни про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 14 січня 1998 р. № 16/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 23. – Ст. 121.
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19 листопада 1992 № 2801-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – Ст. 19.
4. Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України від 21.11.1992 р. № 2811-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 5. – Ст. 21.
5. Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам: Закон України від 16.11.2000 р. № 2109-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. – № 1. – Ст. 2.
6. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України від 01.06.2000 р. № 1768-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. – 2000 – № 35. – Ст. 290.
7. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам: Закон України від 18.05.2004 р. № 1727-ІV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 33-34. – Ст. 404.
8. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-ІV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 49-51. – Ст. 376.
9. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 р. № 1533-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 22. – Ст. 171.
10. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи: Закон України від 8.07.2011 р. № 3668-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 12-13. – Ст. 82.
11. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 2-3. – Ст. 11.
12. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067- VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 63. – Ст. 2565.
13. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 3. – Ст. 25.

14. Про затвердження Порядку реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу: Постанова Кабінету Міністрів від 20.03.2013 р. № 198 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 6. – Ст. 859.
15. Про затвердження переліку видів виплат, що здійснюються за рахунок коштів роботодавців, на які не нараховується єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.12.2010 р. № 1170 // Урядовий кур'єр. – 2010. – №247. 12. – Ст. 273.
16. Про затвердження Порядку надання допомоги по безробіттю, у тому числі одноразової її виплати для організації безробітним підприємницької діяльності: наказ Міністерства соціальної політики України від 15.06.2015 р. № 613 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 58. – Ст. 1901.
17. Андріїв В.В. Правовідносини із загальнообов'язкового державного соціального страхування: теоретичний аспект / В.В.Андріїв, О.В.Москаленко, С. М. Прилипко, О. М. Ярошенко. – Х.: ФІНН, 2011. – 280 с.
- 18.Борисова Ю.В. Посібник до вивчення дисципліни «Теорія соціальної роботи». – Дніпропетровськ, РВВ ДНУ, 2015
- 19.Бойко М. Д. Право соціального забезпечення України: навч. посібник / М.Д. Бойко. – 4-е вид., доп. та перероб. – Київ: Атіка, 2007. – 400 с.
20. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту України: Навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 663 с.
21. Болотіна Н. Б. Соціальне законодавство України. Гендерна експертиза / Відп. ред. Т. М. Мельник. – К.: Логос, 2001. – 82 с.
22. Вишновецька С. В. Право соціального забезпечення України [Текст] : навч.-метод. посіб. / С. В. Вишновецька, І. В.Новосельська ; Міжрегіон. акад. упр. персоналом. – К. : Вид. дім«Персонал», 2009. – 320 с.
23. Зверєва І. Д. Соціальна робота в Україні. Навчальний посібник. –К., 2004
24. Лукашевич М. П., Мигович І.І. Теорія і методи соціальної роботи. – К., 2003
25. Право соціального забезпечення України [Текст] : підручник / [Пилипенко П. Д. та ін.]; за ред. д-ра юрид. наук, проф. П. Д. Пилипенка ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – 4-те вид., перероб. і допов. – Київ : Ін Юре, 2014. – 476 с.
26. Право соціального забезпечення в Україні: підручник / Т. А. Занфірова, М. І. Іншин, С. М. Прилипко та ін.; за заг. ред. Т. А. Занфірової, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка. – 2-ге вид. перероб. і доповн. – Х. : ФІНН, 2012. – 640 с.
27. Право соціального забезпечення в Україні [Текст] : підручник / [О. М. Ярошенко та ін.] ; за ред. д-ра юрид. наук О. М. Ярошенка ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – 4-те вид., перероб. і допов. – Харків : Право, 2015. – 455 с.
28. Право соціального забезпечення України: Навчальний посібник / за заг. ред. П.Д. Пилипенка. – Вид. 3-є, змін. і доп. – К. : Істина,2012. – 232 с.
29. Соціальне забезпечення в Україні : навчальний посібник / кол. авторів; за

ред. Кузнецової А.Я., Скринник З.Е., Семів Л.К. – Л. : Університет банківської справи, 2020. - 462с.

30.Тюптя А. Т., Іванова І. Б. Соціальна робота. Теорія і практика.: Навч.посіб – К.,2004

Типові тести

1. Принципи надання соціальних послуг:

- 1) адресність та індивідуальний підхід;
- 2) забезпечення добровільності вибору отримання чи відмови від соціальної послуги;
- 3) соціальна справедливість та забезпечення конфіденційності;
- 4) усі перелічені принципи.

2. «Телефон довіри» - це служба, що надає допомогу:

- 1) дітям;
- 2) молоді;
- 3) наркозалежним;
- 4) різним категоріям населення, які потребують допомоги та звертаються у цю службу.

3. Феномен «професійного згорання» - це:

- 1) стан вираженої втоми та емоційного виснаження;
- 2) стан емоційного піднесення;
- 3) стан байдужості;
- 4) стан афекту.

4.Процес відновлення основних соціальних функцій особистості, соціальної групи, їх соціальних ролей як суб'єктів основних сфер життя суспільства - це:

- 1) соціальна політика;
- 2) соціальна підтримка;
- 3) соціальна реабілітація;
- 4) соціальна робота.

5.Прожитковий мінімум встановлюється:

- 1) Кабінетом Міністрів України;
- 2) Президентом України;
- 3) Верховною Радою України;
- 4) місцевими органами влади.

6. Сім'ї, які опинилися в складних життєвих ситуаціях (неблагополучні сім'ї) - це:

- 1) неповні сім'ї, які ведуть аморальний спосіб життя, зі стійкими конфліктами між батьками та дітьми, сім'ї зовні благополучні, але такі, що систематично

припускають серйозні педагогічні прорахунки внаслідок педагогічної неосвіченості, безграмотності (надмірна батьківська любов, застосування фізичних покарань, формальне ставлення до дитини, неврахування індивідуально-психологічних особливостей дитини в процесі сімейного виховання);

- 2) діти і підлітки, які знаходяться в несприятливих сімейних умовах;
- 3) діти і підлітки, які знаходяться у конфліктних стосунках з батьками, учителями, однолітками, сусідами; які залишилися без опіки батьків;
- 4) вихованці дитячих будинків та шкіл-інтернатів; важковиховувані підлітки, які припускають антигромадські вчинки, хуліганські дії; бродяжать, жебрують, ізольовані в колективі однолітків, мають аморальну, протиправну, агресивну поведінку, уживають алкоголь, наркотики, психотропні речовини, мають суїцидальні спроби.

7. Принцип «універсальності» в соціальній роботі означає:

- 1) виключення дискримінації при наданні соціальної допомоги сім'ї за будь-якими ознаками ідеологічного, політичного, релігійного, національного, расового, вікового і т.п. характеру. Сприяння повинно надаватися кожній сім'ї через єдину причину - вона потребує допомоги;
- 2) надання допомоги сім'ї не може бути обумовлене вимогою до неї відмовитися від своїх соціальних прав або від частини їх. Наприклад, не можна зв'язувати допомогу, що надається багатодітній сім'ї, із вимогою до неї обмежити свою дітородну активність;
- 3) усвідомлення необхідності вживати заходів з виявлених соціальних проблем сім'ї, діяти відповідно до конкретних обставин соціальної ситуації індивідуальної сім'ї;
- 4) не обмежуватися тільки стандартним набором заходів, орієнтованих на "середню" сім'ю як споживача соціальних послуг.

8. Принцип «профілактичної спрямованості» в соціальній роботі означає:

- 1) необхідність починати зусилля з превенції виникнення соціальних проблем і життєвих утруднень сімей або з попередження обтяження вже виниклих проблем;
- 2) надання допомоги сім'ї не може бути обумовлене вимогою до неї відмовитися від своїх соціальних прав або від частини їх;
- 3) виключення дискримінації при наданні соціальної допомоги сім'ї за будь-якими ознаками ідеологічного, політичного, релігійного, національного, расового, вікового і т.п. характеру;
- 4) визнання пріоритету прав сім'ї в усіх випадках.

9. Принцип «клієнтоцентризму» в соціальній роботі означає:

- 1) визнання пріоритету прав сім'ї в усіх випадках, крім тих, де це суперечить правам і інтересам інших людей;
- 2) підкреслює суб'єктну роль сім'ї, її активну позицію у вирішенні своїх проблем;

- 3) виходить з того, що кожна соціальна система з неминучістю виділяє мінімум засобів на надання соціальної допомоги інституту сім'ї;
- 4) підкреслює суб'єктну роль особи.

10. Принцип «опори на власні сили» в соціальній роботі означає:

- 1) підкреслює суб'єктну роль особи, сім'ї, їх активну позицію у вирішенні своїх проблем;
- 2) виходить з того, що кожна соціальна система з неминучістю виділяє мінімум засобів на надання соціальної допомоги інституту сім'ї;
- 3) визнання пріоритету прав сім'ї в усіх випадках, крім тих, де це суперечить правам і інтересам інших людей;
- 4) кожна соціальна система виділяє мінімум засобів на надання соціальної допомоги інституту сім'ї.

11. До особливостей людей похилого віку не відносять (з поданого нижче переліку оберіть характеристику, яка не ілюструє сутність похилого віку):

- 1) психосоматичні особливості; виникає підвищена психологічна стомлюваність, сповільненість сприйняття, реакції й мислення, погіршується пам'ять, слабшає мотивація діяльності, помітні зміни в емоційній сфері (зосередженість на своїх інтересах, підозрілість, уразливість і т.ін.);
- 2) особливості, пов'язані з проблемами здоров'я;
- 3) особливості, пов'язані з фоном зміни соціального статусу особистості;
- 4) особливості, пов'язані із самообслуговуванням і самотністю.

12. Соціальна підтримка - це:

- 1) система суспільно-економічних заходів, спрямованих на матеріальне забезпечення населення від соціальних ризиків (хвороба, інвалідність, старість, втрата годувальника, безробіття, нещасний випадок на виробництві та ін.);
- 2) відносини щодо перерозподілу національного доходу з метою забезпечення встановлених соціальних стандартів життя для кожної людини в умовах дії соціальних ризиків;
- 3) це система заходів з матеріального забезпечення за рахунок державного та місцевого бюджетів та інших джерел фінансування громадян, які не набули з різних причин юридичного права на пенсії та інші види допомог, але потребують соціальної допомоги і не можуть самотійно вийти із скрутного становища;
- 4) правильні відповіді "а" і "в".

13. Вперше соціальне законодавство на державному рівні було прийнято в:

- 1) Німеччині;
- 2) Італії;
- 3) Франції;
- 4) Великій Британії.

14. З якими категоріями громадян веде роботу соціальний працівник:

- 1) соціально-проблемні групи;

- 2) соціально-стабільні групи;
- 3) соціально-перспективні групи;
- 4) усі відповіді правильні.

15. Деонтологія соціальної роботи – це:

- 1) наука про належну поведінку фахівця;
- 2) сукупність зовнішніх форм поведінки й спілкування фахівця;
- 3) сукупність вимог до особистісних якостей фахівця;
- 4) усі відповіді неправильні.

Навчальна дисципліна «Пенсійне забезпечення в Україні»

Тема 1. Пенсійне право в системі права соціального забезпечення

Виникнення пенсійного забезпечення. Поняття, ознаки та економічна природа пенсій. Пенсійне забезпечення як вид соціального забезпечення. Право людини на пенсію.

Тема 2. Пенсійне право України

Пенсійне право як автономна складова права соціального забезпечення. Особливості врегульованих нормами права моделей суспільних відносин у сфері пенсійного забезпечення. Правовідносини у сфері пенсійного забезпечення. Міжгалузевий характер пенсійного забезпечення. Система законодавства пенсійного забезпечення.

Тема 3. Види пенсійних систем в світі

Поняття та класифікація пенсійних систем у світі. Солідарна (розподільча пенсійна система) у світі. Обовязкова накопичувальна пенсійна система у світі. Добровільні (недержавні) пенсійні системи у світі. Змішані пенсійні системи світу.

Тема 4. Пенсійна система України

Поняття, загальна характеристика, структура пенсійної системи України. Солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування в Україні. Накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування в Україні. Система недержавного пенсійного забезпечення в Україні.

Тема 5. Загальні положення солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування

Суб'єкти солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Єдиний внесок як фінансова основа загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Персоніфікований облік у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Трудовий та страховий стаж .

Порядок визначення заробітної плати (доходу) для обчислення пенсії.

Тема 6. Види пенсій у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування

Пенсії за віком у солідарній системі. Пенсії по інвалідності в солідарній системі. Пенсії у зв'язку з втратою годувальника в солідарній системі.

Тема 7. Пенсійне забезпечення окремих категорій громадян

Пенсійне забезпечення окремих категорій громадян у солідарній системі.

Порядок звернення, підготовки, подання та розгляду документів для призначення пенсії в солідарній системі. Виплата пенсії. Індexсація та перерахунок пенсії в солідарній системі.

Тема 8. Державне пенсійне забезпечення

Пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб. Пенсійне забезпечення громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Тема 9. Спеціальне пенсійне забезпечення та дострокові пенсії

Спеціальне пенсійне забезпечення . Пенсії за особливі заслуги перед Україною. Пенсії за віком на пільгових умовах для окремих категорій працівників. Пенсії за вислугу років артистам театральнo-концертних та інших видовищних закладів. Дострокові пенсії в системі державного пенсійного забезпечення.

Тема 10. Накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Поняття та загальна характеристика накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Правовий статус Накопичувального пенсійного фонду. Інші суб'єкти накопичувальної системи пенсійного страхування. Пенсійні активи накопичувальної системи пенсійного страхування. Пенсійні виплати за рахунок коштів накопичувальної системи пенсійного страхування.

Тема 11. Недержавне пенсійне забезпечення

Сутність недержавного пенсійного забезпечення. Суб'єкти недержавного пенсійного забезпечення. Недержавні пенсійні фонди, їх правовий статус та види. Пенсійні активи недержавного пенсійного забезпечення та управління

ними. Пенсійний контракт та пенсійна схема. Пенсійні виплати в системі недержавного пенсійного забезпечення.

Тема 12. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування

Поняття, принципи та загальна характеристика загальнообов'язкового державного соціального страхування. Правовий статус Фонду соціального страхування України. Правовий статус роботодавця як страхувальника в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування. Правовий статус застрахованих осіб у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування. Контроль та нагляд у сфері соціального страхування. Види матеріального забезпечення, що надаються за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Соціальне забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності. Страхові виплати потерпілим у зв'язку з втратою ними повністю або частково засобів до існування. Надання за рахунок коштів Фонду соціального страхування України послуг з медичної та соціальної допомоги потерпілим від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності

Тема 13. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття

Поняття та загальна характеристика загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Управління страхуванням на випадок безробіття. Статус безробітного та його правові наслідки. Допомоги за системою загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Соціальні послуги, що надаються безробітним

Тема 14. Соціальні допомоги в системі права соціального забезпечення

Поняття та загальна характеристика соціальних допомог. Право соціальної допомоги як підгалузь права соціального забезпечення. Класифікація соціальних допомог. Правовідносини з приводу забезпечення соціальними допомогами. Принципи права соціальної допомоги.

Тема 15. Державні соціальні допомоги

Поняття та загальна характеристика державних соціальних допомог. Прожитковий мінімум як базовий державний соціальний стандарт для визначення права на призначення соціальної допомоги та її розміру. Поняття та методика обчислення сукупного доходу сім'ї для всіх видів соціальної допомоги.

Тема 16. Державна допомога сім'ям з дітьми

Загальна характеристика державних соціальних допомог сім'ям з дітьми. Допомога у зв'язку з вагітністю і пологами. Допомога при народженні дитини. Допомога при усиновленні дитини. Допомога на дітей над якими встановлено опіку чи піклування.

Тема 17. Державна допомога сім'ям з дітьми

Допомога на дітей одиноким матерям. Строк розгляду документів для призначення державної допомоги. Виплата державної допомоги сім'ям з дітьми. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям.

Тема 18. Державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю

Порядок призначення державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю. Надбавка за особами з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю. Виплата державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю. Допомога на поховання особи з інвалідністю з дитинства чи дитини з інвалідністю.

Тема 19. Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю

Загальна характеристика допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю. Порядок надання державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю. Державна соціальна допомога на догляд за особою яка не має права на пенсію, та особам з інвалідністю. Обчислення середньомісячного сукупного доходу для визначення права на соціальну допомогу та допомогу на догляд. Виплата соціальної допомоги та допомоги на догляд. Тимчасова державна соціальна допомога непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату.

Тема 20. Інші види допомог та заходи соціальної підтримки населення

Тимчасова державна допомога дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину, або місце проживання їх невідоме. Щомісячні допомоги окремим категоріям громадян. Одноразові допомоги в системі державних соціальних допомог. Одноразова допомога представникам силових структур, волонтерам та "чорнобильцям". Житлові субсидії. Соціальні стипендії студентам (курсантам) ЗВО. Допомога на поховання. Заходи соціальної підтримки вразливих груп населення.

Тема 21. Право соціального обслуговування в системі права соціального забезпечення. Загальні засади надання соціальних послуг

Співвідношення понять "соціальне обслуговування" і "соціальні послуги". Поняття права соціального обслуговування, його предмет та система.

Правовідносини в системі соціального обслуговування. Система надання соціальних послуг. Порядок надання соціальних послуг. Фінансування соціальних послуг. Кадрове забезпечення надання соціальних послуг.

Тема 22. Правові засади реабілітації осіб з інвалідністю

Особи з інвалідністю та їх місце в українському суспільстві. Інвалідність та її правове регулювання в Україні. Державна політика в сфері реабілітації осіб з інвалідністю. Громадські організації осіб з інвалідністю. Фонд соціального захисту інвалідів. Структура системи реабілітації осіб з інвалідністю. Діяльність реабілітаційних центрів. Види і форми реабілітаційних заходів.

Тема 23. Соціальні послуги, що надаються фізичним особам органами соціального захисту населення

Соціальні послуги, що надаються територіальними центрами соціального обслуговування. Організація діяльності територіального центру. Соціальні послуги та загальні умови їх надання територіальним центром. Припинення соціального обслуговування в територіальному центрі. Надання соціальних послуг.

Тема 24. Правове регулювання соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю

Організація діяльності з надання соціальних послуг сім'ї, дітям та молоді. Виявлення та ведення обліку дітей службами у справах дітей. Усиновлення, встановлення опіки і передача дітей до прийомної сім'ї. Влаштування дітей до дитячого будинку сімейного типу. Соціальні послуги, що надаються центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Організація соціального обслуговування центрами соціально-психологічної реабілітації дітей. Соціальна робота щодо попередження насильства в сім'ї.

Тема 25. Соціальні послуги, що надаються дітям установами освіти

Соціальні послуги що надаються психологічною службою. Утримання, навчання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування в інтернатних установах. Утримання, навчання та виховання в інтернатних установах дітей, які потребують корекції фізичного або розумового розвитку. Організація діяльності школи соціальної реабілітації. Соціальні послуги, що надаються навчально-реабілітаційними центрами.

Тема 26. Соціальні послуги, що надаються вразливим групам населення установами охорони здоров'я

Медична допомога населенню. Утримання дітей у будинках дитини. Соціальні послуги, що надаються центрами медико-соціальної реабілітації дітей. Санаторно-курортні заклади охорони здоров'я. Надання паліативної допомоги закладами охорони здоров'я. Установлення інвалідності у дітей. Соціальні послуги, що надаються МСЕК.

Тема 27. Соціальні послуги, що надаються окремим категоріям осіб

Соціальне обслуговування бездомних громадян і безпритульних. Соціальні послуги, що надаються особам, які відбувають чи відбували покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі. Соціальна реабілітація осіб, які постраждали від терористичного акту. Соціальні послуги, що надаються біженцям та особам які потребують тимчасового захисту. Ритуальне обслуговування населення.

Рекомендована література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. *Вісник Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-172>.
3. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10 груд. 1971 р. № 322-VIII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
4. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 бер. 2004 р. № 1618-IV. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
5. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
6. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 16 лист. 1991 р. № 1798-XII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
7. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06 лип. 2005 р. № 2747-IV. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
8. Податковий кодекс України : Закон України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
9. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : міжнар. док. від 14 лист. 1950 р. №995_004. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
10. Загальна декларація прав людини : міжнар. док. від 10 груд. 1948 р. №995_015. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
11. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : прийнятий і відкритий для підписання, ратифікації та приєднання резолюцією 2200 А (XXI) ГА ООН від 16 груд. 1966 р. *Права людини і професійні стандарти для юристів в документах міжнародних організацій*. Амстердам–Київ, 1996. С. 9–19.
12. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права : міжнар. док. від 16 груд. 1966 р. №995_042. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042.

13. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02 черв. 2011 р. № 3460-VI. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.
14. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 08 лип. 2011 р. № 3671-VI. *Верховна Рада України* : [сайт]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>.
15. Про відпустки : Закон України від 15 лист. 1996 р. № 504/96-ВР. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80>.
16. Про волонтерську діяльність : Закон України від 19 квіт. 2011 р. № 3236-VI. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>.
17. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України від 5 жовт. 2000 р. № 2017-III. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14>.
18. Про державну допомогу сім'ям з дітьми : Закон України від 21 лист. 1992 р. № 2811-XII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12>.
19. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям : Закон України від 1 чер. 2000 р. № 1768-III. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14>.
20. Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю : Закон України від 16 лист. 2000 р. № 2109-III. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2109-14>.
21. Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус : Закон України від 20 лист 2012 р. № 5492-VI. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5492-17>.
22. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування : Закон України від 13 січ. 2005 р. № 2342-IV. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15>.
23. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20 жовт. 2014 р. № 1706-VII. *Верховна Рада України* : [сайт]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>.
24. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15 квіт. 2014 р. № 1207-VII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18>.
25. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 08 вер. 2005 р. № 2866-IV. *Верховна Рада України* : [сайт]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>.
26. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23 вер. 1999 р. № 1105-XIV. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>.

27. Про закордонних українців : Закон України від 04 бер. 2004 р. № 1582-VI. *Верховна Рада України* : [сайт]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1582-15>.
28. Про захист персональних даних : Закон України від 01 черв. 2004 р. № 2297-VI. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>.
29. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 8 лип. 2010 р. № 2464-VI. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17>.
30. Про імміграцію : Закон України від 07 черв. 2001 р. № 2491-III. *Верховна Рада України* : [сайт]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14>.
31. Про молодіжні та дитячі громадські організації : Закон України від 01 груд. 1998 р. № 281-XIV. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/281-14>.
32. Про національні меншини в Україні : Закон України від 25 черв. 1992 р. № 2494-XII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2494-12>.
33. Про недержавне пенсійне забезпечення : Закон України від 9 лип. 2003 р. № 1057-IV. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>.
34. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 21 бер. 1991 р. № 875-XII. *Верховна Рада УРСР* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12>.
35. Про основні засади соціального захисту ветеранів праці й інших громадян похилого віку в Україні : Закон України від 16 груд. 1993 р. № 3721-XII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3721-12>.
36. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 вер. 2011 р. № 3773-VI. *Верховна Рада України* : [сайт]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>.
37. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні : Закон України від 11 груд. 2003 р. № 1381-IV. *Верховна Рада України* : [сайт]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1382-15>.
38. Про соціальний захист дітей війни : Закон України від 18 лист. 2004 р. № 2195-IV. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2195-15>.
39. Про соціальні послуги: Закон України від 17 січ. 2019 р. № 2671-VIII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>.
40. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22 жовт. 1993 р. № 3551-XII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12>.
41. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи : Закон України від 28 лют. 1991 р. № 796-XII. *Верховна Рада УРСР* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-12>.

42. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23 груд. 1997 р. № 776/97-ВР. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80>.
43. Бех В. П., Бех Ю.В., Попов С.М. Соціальне управління у контексті саморегуляції соціального організму країни: монографія / за наук. ред. д-ра філос. наук, проф. В. П. Бека. Запоріжжя: Просвіта. 2012. 571 с.
44. Богословська Ж.М. Зміст конституційного права людини і громадянина України на соціальний захист. *Держава і право*. 2009. № 46. С. 181-188.
45. Борисова Ю.В. Посібник до вивчення дисципліни «Теорія соціальної роботи». Дніпропетровськ: РВВ ДНУ. 2015.
46. Головатий С. Тріада європейських цінностей – верховенство права, демократія, права людини – як основа українського конституційного ладу. *Право України*. 2015. №1. С. 13-92.
47. Горелов Д. Роль громадянського суспільства у реформуванні системи надання соціальних послуг населенню. URL: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/desember08/28.htm>.
48. Горемікіна Ю. Проблеми розвитку та реформування соціальних послуг в Україні. *Механізм регулювання економіки*. 2010. №3. Т.2. С 34-37.
49. Дубич К. В. Вступ до соціальної допомоги : навч. посіб. К.: Вид. дім «Слово», 2015. 224 с.
50. Кадикало О.І. Особливості нормативно-правового забезпечення соціального захисту окремих верств населення в Україні. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2021. № 3.
51. Карпенко О. Г., Романова Н. Ф. Теорія та практика соціальної роботи : навч. посіб. К.: Вид. дім «Слово», 2015. 408 с.
52. Костриця В. Поєднання соціальної та економічної політики як єдино можливий шлях вирішення соціальних питань. *Соціальна Україна в соціальній Європі* : матер. конфер. (Київ, 15 верес. 2006 р.). К.: Заповіт, 2006. 36 с.
53. Кравчук В.М. Громадські організації і держава : взаємовідносини в умовах формування громадянського суспільства в Україні (теоретико-правові аспекти) : монографія. Тернопіль : Терно-граф, 2011. 260 с.
54. Кузнєцова Н. Громадянське суспільство та особисті немайнові права. *Право України*. 2015. №4. С. 9-17.
55. Ларіонова Н. Б. Соціальна політика в Україні. К., 2015. 63 с.
56. Лопушняк Г. Д. Державна соціальна політика як передумова економічного розвитку України. Л.: ЛРІДУ НАДУ, 2011. 411 с.
57. Макарова О. В. Соціальна політика в Україні: монографія. К., 2015. 244 с.
58. Матяж С.В., Гуріна А.А. Роль недержавних організацій у вирішенні проблем у соціальній сфері в Україні. *Молодий вчений*. 2014. №7. С. 169-172.
59. Правове регулювання соціального забезпечення: Навчально-методичний посібник/ Кадикало О. І., Комаринська З. М. – Л:УБС. 2021. 68 с.
60. Право соціального забезпечення в Україні : підручник / [О. М. Ярошенко та ін.] ; за ред. д-ра юрид. наук О. М. Ярошенка ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 4-те вид., перероб. і допов. Харків: Право, 2015. 455 с.

61. Право соціального забезпечення в Україні: підручник / Т. А. Занфірова, М. І. Іншин, С. М. Прилипко та ін.; за заг. ред. Т. А. Занфірової, С. М. Прилипка, О. М. Ярошенка. 2-ге вид. перероб. і доповн. Х. : ФІНН, 2012. 640 с.
62. Право соціального забезпечення України : навч. посіб. / за заг. ред. П.Д. Пилипенка. 3-є вид., змін. і доп. К. : Істина, 2012. 232 с.
63. Право соціального забезпечення України : підручник / [Пилипенко П. Д. та ін.] ; за ред. д-ра юрид. наук, проф. П. Д. Пилипенка ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. 4-те вид., перероб. і допов. Київ : Ін Юре, 2014. 476 с.
64. Соціальне забезпечення в Україні : навчальний посібник / кол. авторів; за ред. Кузнєцової А.Я., Скринник З.Е., Семів Л.К. – Л. : Університет банківської справи, 2020. - 462с.
65. Сивак А.В. Роль недержавних організацій у системі надання соціальних послуг в Україні. URL: http://cpsr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=271:2013-04-04-05-55-07&catid=40:2013-01-08-19-57-05&Itemid=43.
66. Соціальна політика. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Соціальна допомога : анот бібліогр. покажчик / укл. А.О. Ярошенко, І.Б. Савельчук, Д.Д. Бирик. К. : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. 206 с.

Типові тести

1. Ануїтет - це:

- 1) пенсійна виплата за рахунок коштів, що обліковуються на накопичувальному пенсійному рахунку застрахованої особи, а у випадках, передбачених законом - на індивідуальному пенсійному рахунку учасника недержавного пенсійного фонду;
 - 2) фізична особа, яка відповідно до Закону підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню;
 - 3) сума приросту вартості пенсійних активів Накопичувального пенсійного фонду за визначений проміжок часу;
 - 4) державна соціальна гарантія, розмір якої визначається цим Законом;
- мінімальний страховий внесок - сума коштів, що визначається розрахунково як добуток розміру мінімальної заробітної плати і розміру єдиного внеску.

2. Накопичувальний пенсійний рахунок – це:

- 1) цільовий позабюджетний фонд, який створюється відповідно до закону, акумулює страхові внески застрахованих осіб, що обліковуються на накопичувальних пенсійних рахунках та інвестуються з метою отримання інвестиційного доходу на користь застрахованих осіб;
- 2) частина персональної облікової картки в системі персоніфікованого обліку, яка відображає стан пенсійних активів застрахованої особи в накопичувальній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;
- 3) величина, що визначається відповідно до Закону для обрахунку страхового стажу при обчисленні розміру пенсії у солідарній системі

загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;

4) пенсійна виплата за рахунок коштів, що обліковуються на накопичувальному пенсійному рахунку застрахованої особи.

3. Суб'єктами солідарної системи пенсійного забезпечення є:

1) застраховані особи, а в окремих випадках, визначених цим Законом, - члени їхніх сімей та інші особи; страхувальники; Пенсійний фонд; уповноважений банк; підприємства, установи, організації (далі - організації), що здійснюють виплату і доставку пенсій.

2) Пенсійний фонд; уповноважений банк; підприємства, установи, організації (далі - організації), що здійснюють виплату і доставку пенсій;

3) застраховані особи, а в окремих випадках, визначених цим Законом, - члени їхніх сімей та інші особи; страхувальники; Пенсійний фонд;

4) Пенсійний фонд; уповноважений банк.

4. Виключно законами про пенсійне забезпечення визначаються:

1) види пенсійного забезпечення; умови участі в пенсійній системі чи її рівнях;

2) пенсійний вік для чоловіків та жінок, при досягненні якого особа має право на отримання пенсійних виплат; джерела формування коштів, що спрямовуються на пенсійне забезпечення;

3) умови, норми та порядок пенсійного забезпечення; організація та порядок здійснення управління в системі пенсійного забезпечення;

4) всі відповіді вірні.

5. Пенсійний фонд є:

1) державним органом виконавчої влади;

2) державним органом в системі ВРУ і здійснює свою діяльність на підставі статуту;

3) самоврядною неприбутковою організацією і здійснює свою діяльність на підставі статуту, який затверджується його правлінням.

4) неприбутковою організацією і здійснює свою діяльність на підставі статуту

6. Коефіцієнт страхового стажу – це:

1) пенсійна виплата за рахунок коштів, що обліковуються на накопичувальному пенсійному рахунку застрахованої особи, а у випадках, передбачених законом - на індивідуальному пенсійному рахунку учасника недержавного пенсійного фонду;

2) величина, що визначається відповідно до закону для обрахування страхового стажу при обчисленні розміру пенсії у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування

3) сума приросту вартості пенсійних активів Накопичувального пенсійного фонду за визначений проміжок часу;

4) державна соціальна гарантія, розмір якої визначається цим Законом;

мінімальний страховий внесок - сума коштів, що визначається розрахунково як добуток розміру мінімальної заробітної плати і розміру єдиного внеску.

7. Мінімальний страховий внесок – це:

- 1) сума коштів, що визначається розрахунково як добуток розміру мінімальної заробітної плати і розміру єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, встановлених законом, на місяць, за який нараховується заробітна плата (дохід);
- 2) частина персональної облікової картки в системі персоніфікованого обліку, яка відображає стан пенсійних активів застрахованої особи в накопичувальній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;
- 3) величина, що визначається відповідно до Закону для обрахування страхового стажу при обчисленні розміру пенсії у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;
- 4) пенсійна виплата за рахунок коштів, що обліковуються на накопичувальному пенсійному рахунку застрахованої особи.

8. Суб'єктами системи накопичувального пенсійного забезпечення є:

- 1) особи, на користь яких здійснюються накопичення; особи, які або від імені яких здійснюються перерахування внесків (вкладники); Накопичувальний фонд; недержавні пенсійні фонди; юридичні особи, які здійснюють діяльність із адміністрування недержавних пенсійних фондів, управління та зберігання пенсійних активів; страхові організації; банківські установи;
- 2) Накопичувальний фонд; недержавні пенсійні фонди; юридичні особи, які здійснюють діяльність із адміністрування недержавних пенсійних фондів, управління та зберігання пенсійних активів;
- 3) недержавні пенсійні фонди; юридичні особи, які здійснюють діяльність із адміністрування недержавних пенсійних фондів, управління та зберігання пенсійних активів; страхові організації; банківські установи;
- 4) особи, на користь яких здійснюються накопичення; особи, які або від імені яких здійснюються перерахування внесків (вкладники).

9. В солідарній системі призначаються такі пенсійні виплати:

- 1) пенсія за віком; пенсія по інвалідності;
- 2) пенсія у зв'язку з втратою годувальника;
- 3) пенсія за віком; пенсія по інвалідності; пенсія у зв'язку з втратою годувальника;
- 4) пенсія по інвалідності; пенсія у зв'язку з втратою годувальника.

10. У разі смерті пенсіонера право на отримання призначеної довічної пенсії з установленим періодом мають:

- 1) Право анулюється після смерті пенсіонера;
- 2) Право мають спадкоємці, зазначені в договорі страхування;
- 3) Визначена державою сума виплачується рідним;
- 4) Немає правильної відповіді.

11. Скільки років після смерті, персоніфіковані відомості, внесені до персональної електронної облікової картки застрахованої особи, зберігаються на паперових носіях:

- а) 100 років
- б) 75 років
- в) 1 рік
- г) 20 років

12. Характерними ознаками довгострокових пенсій є:

- 1) призначається особі одночасно з наявним видом пенсії або пізніше; на момент її призначення особа має бути громадянином України; перелік заслуг перед Україною точно вказаний у законі; ініціатором призначення виступає сама особа, а не різні громадські та державні органи; призначається у вигляді надбавки до пенсії;
- 2) коло осіб, умови і порядок призначення вичерпно вказані в законі; основною умовою виникнення права на пенсію є зайнятість установленої законом тривалості на роботах, виконання яких призводить до втрати професійної працездатності; призначення пенсії пов'язується з припиненням трудової діяльності на відповідних посадах; джерелом виплати є кошти Державного бюджету України.
- 3) регулярні щомісячні виплати особі до досягнення нею зазначеного пенсійного віку; виплачуються в грошовій формі; джерелом виплат є кошти Державного бюджету України; коло їх отримувачів є вичерпним; підстави для надання пенсії вказані в законі і не пов'язані з умовами праці.
- 4) загальний стаж роботи, як правило, до уваги не береться; основною умовою виникнення права на пенсію є зайнятість установленої законом тривалості на роботах, виконання яких призводить до втрати професійної працездатності; виплачується грошовій формі.

13. Виплата одноразової грошової допомоги при звільненні зі служби НЕ здійснюється:

- 1) особам, які проходили службу в органах внутрішніх справ, мали календарну вислугу не менше трьох років і до 7 листопада 2018 року були звільнені із служби.
- 2) при звільненні зі служби особам рядового, сержантського, старшинського та офіцерського складу та деяким іншим особам, які мають право на пенсію
- 3) у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, закінченням строку контракту
- 4) у зв'язку з прямим підпорядкуванням близькій особі, систематичним невиконанням умов контракту командуванням.

14. Пенсії по інвалідності особам, які мають право на пенсію за Законом «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» НЕ призначаються в разі:

- 1) інвалідність настала не пізніше 6 місяців після звільнення зі служби але внаслідок захворювання (травми, поранення, контузії, каліцтва тощо), яке виникло в період проходження військової служби
- 2) якщо інвалідність настала в період проходження ними служби
- 3) інвалідність під час перебування в полоні або заручником
- 4) перебуваючи в полоні або заручником, не вчинила злочину проти миру і людства.

15. До складу правління Фонду соціального страхування України входять по _____ держави, застрахованих осіб та роботодавців, які виконують свої обов'язки на громадських засадах:

- 1) 5 представників;
- 2) 8 представників;
- 3) 7 представників;
- 4) 10 представників.

Навчальна дисципліна «Соціальні пільги та державні допомоги в системі соціального забезпечення»

Тема 1. Соціальне забезпечення – пріоритетний напрям соціальної політики держави

Поняття соціального забезпечення, соціального захисту, соціальної політики держави. Основні напрями політики держави у сфері соціального забезпечення. Функції соціально-забезпечувальної політики держави. Історія виникнення та розвитку соціального забезпечення. Етапи формування та розвитку державної системи соціального забезпечення України. Концепція реформи соціального забезпечення в Україні.

Тема 2. Державні соціальні стандарти та соціальні гарантії в системі соціального забезпечення

Поняття, мета встановлення та принципи формування державних соціальних стандартів, державних соціальних гарантії, соціальних норм і нормативів. Прожитковий мінімум як базовий державний соціальний стандарт: поняття, значення у сфері соціального забезпечення. Система та класифікація соціальних нормативів. Основні державні соціальні гарантії, порядок їх визначення і затвердження, інші державні соціальні гарантії. Проблеми фінансового забезпечення державних соціальних гарантії на рівні державних соціальних стандартів.

Тема 3. Трудовий (страховий) стаж і вислуга років

Поняття трудового стажу. Вислуга років як особливий вид спеціального трудового стажу. Докази трудового стажу.

Тема 4. Соціальні ризики як підстава виникнення в особи права на соціальне забезпечення

Поняття, ознаки, види соціальних ризиків. Основні та додаткові ризики. Страхові та нестрахові ризики. Індивідуальні, професійні та публічні соціальні ризики: поняття, система і джерела фінансування. Малозабезпеченість як соціальний ризик: поняття, критерії, порядок підтвердження. Бідність, межа бідності, глибина бідності. Непрацевдатність: поняття, види, причини, порядок підтвердження. Старість (пенсійний вік) як соціальний ризик. Тимчасова втрата працевдатності: причини, порядок підтвердження. Загальне захворювання та каліцтво, не пов'язане з виконанням трудових обов'язків. Втрата працевдатності внаслідок професійного захворювання та нещасного випадку на виробництві. Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві. Інвалідність: поняття, причини, види. Групи інвалідності та порядок їх встановлення. Організація та проведення медико-соціальної експертизи. Безробіття, часткове безробіття: поняття, порядок підтвердження. Втрата годувальника: суб'єкти та умови правомірності визнання соціального ризику. Наявність неповнолітніх дітей як

підстава для соціального забезпечення. Публічні соціальні ризики: втрата працездатності внаслідок Чорнобильської та інших техногенних катастроф.

Тема 5. Система державних органів та їх функції щодо соціального забезпечення

Повноваження Міністерства праці і соціальної політики України та його органів у сфері соціального забезпечення. Основні функції Пенсійного фонду України та його регіональних органів. Фонди соціального страхування та їх органи.

Тема 6. Поняття пенсій

Загальне поняття пенсій та їх види. Поняття пенсій за віком. Особливості пільгового пенсійного забезпечення за віком. Пенсії по інвалідності. Поняття пенсії у зв'язку з втратою годувальника. Соціальні пенсії. Особливості пенсійного забезпечення осіб, які мають особливі заслуги перед Україною. Призначення та виплата пенсій.

Тема 7. Пенсії за вислугу років

Поняття та умови призначення пенсії за вислугу років. Особливості пенсійного забезпечення за вислугу років військовослужбовців та осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ. Особливості пенсійного забезпечення за вислугу років державних службовців, суддів, працівників прокуратури і митних органів. Особливості пенсійного забезпечення науковців і працівників засобів масової інформації. Особливості пенсійного забезпечення за вислугу років окремих категорій працівників цивільної авіації та льотно-випробного складу. Пенсії за вислугу років окремим категоріям працівників інших галузей народного господарства.

Тема 8. Пенсійне забезпечення в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування

Поняття і принципи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Суб'єкти системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Персоніфікований облік у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Пенсії за віком у солідарній системі. Порядок обчислення пенсії. Особливості призначення пенсії по інвалідності в солідарній системі. Умови призначення та розміри пенсії у зв'язку з втратою годувальника у солідарній системі. Призначення, перерахунок і виплата пенсій у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Управління солідарною системою загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Запровадження Накопичувального фонду. Пенсійні виплати за рахунок коштів Накопичувального фонду.

Тема 9. Недержавне пенсійне забезпечення

Система, принципи та суб'єкти недержавного пенсійного забезпечення. Недержавні пенсійні фонди їх види та їхні органи управління. Пенсійний контракт і пенсійна схема. Види пенсійних виплат, умови та порядок їх

виплати. Державний нагляд та контроль у сфері недержавного пенсійного забезпечення.

Тема 10. Система страхових допомог за законодавством України

Поняття, ознаки та види страхових допомог. Правове регулювання надання страхових допомог. Допомога в разі тимчасової непрацездатності: поняття, умови призначення, суб'єкти, правові підстави та порядок призначення та виплати. Допомога під час вагітності та пологів. Допомога у зв'язку з доглядом за дитиною. Страхові допомоги в разі безробіття: одноразова допомога для організації безробітним підприємницької діяльності; допомога в разі часткового безробіття; матеріальна допомога у період професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації безробітного; матеріальна допомога у разі безробіття, одноразова матеріальна допомога безробітному та непрацездатним особам, які перебувають на його утриманні. Страхові допомоги у зв'язку з нещасним випадком на виробництві та професійним захворюванням.

Тема 11. Державні допомоги

Поняття та ознаки державних допомог. Система державних допомог. Правові підстави призначення. Особливості фінансування державних допомог. Загальні державні допомоги. Державні допомоги сім'ям з дітьми: суб'єкти, види, правові умови призначення та виплати. Допомога в разі вагітності та пологів. Одноразова допомога при народженні дитини. Допомога у зв'язку з доглядом за дитиною. Допомога малозабезпеченим сім'ям із дітьми. Допомога на дітей, які перебувають під опікою та піклуванням. Допомоги малозабезпеченим сім'ям. Державні допомоги дітям-інвалідам та інвалідам з дитинства. Поняття та особливості житлових субсидій. Правові засади призначення житлових субсидій. Медична допомога громадянам в Україні. Поняття, особливості, суб'єкти спеціальних державних допомог. Державні допомоги особам, які постраждали від Чорнобильської катастрофи та інших техногенних катастроф. Державні допомоги ветеранам війни, ветеранам праці.

Тема 12. Соціальні пільги як вид соціального забезпечення

Поняття та ознаки соціальних пільг як виду соціального забезпечення. Відмітність соціальних пільг від інших, які є близькими за змістом і способом надання. Класифікація соціальних пільг за суб'єктом. Пільги, які надаються для підтримки життя, а також при настанні інших соціальних ризиків. Види соціальних пільг за змістом. Медико-реабілітаційні; соціально-трудові; житлово-побутові; соціально-побутові; пільги на оплату житлово-комунальних послуг та ін. Проблема впорядкування та фінансування пільг. Надання пільг за принципом адресності.

Тема 13. Соціальне обслуговування

Поняття, ознаки та принципи соціального обслуговування. Форми та види соціального обслуговування. Соціально-побутова і соціально-трудова реабілітація, соціально-культурне та соціально-медичне обслуговування.

Органи, які здійснюють соціальне обслуговування. Платне і безоплатне соціальне обслуговування. Джерела фінансування соціального обслуговування. Страхове соціальне обслуговування. Соціальні послуги безробітним: професійна підготовка або перепідготовка, підвищення кваліфікації та профорієнтація; пошук підходящої роботи та сприяння у працевлаштуванні; інформаційні та консультаційні послуги з працевлаштування. Соціальне обслуговування інвалідів: медична; соціальна; професійна реабілітація, транспортне обслуговування інвалідів, забезпечення інвалідів протезно-ортопедичними засобами. Санаторно-курортне обслуговування. Система нестрахового соціального обслуговування. Соціальні послуги територіальних центрів соціального обслуговування пенсіонерів та одиноких непрацездатних громадян. Соціальне обслуговування дітей-сиріт. Соціальне обслуговування вдома.

Тема 14. Соціальний захист окремих категорій непрацездатних громадян

Соціальний захист ветеранів війни. Соціальний захист ветеранів праці. Соціальний захист ветеранів військової служби і ветеранів органів внутрішніх справ. Соціальна захищеність інвалідів в Україні.

Рекомендована література

1. Герасименко Г.В. Напрями модернізації фінансового забезпечення системи соціальної підтримки населення України // Г.В. Герасименко // Механізм регулювання економіки. – С: 2013. Вип. 4. – С. 180-188.
2. Гордієнко Л.А. Оцінка фінансового забезпечення в Україні // Гордієнко Л. А. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету – О: 2014 Вип. 3. – С. 127-130.
3. Криклій В.А. Зарубіжний досвід функціонування недержавних пенсійних фондів та можливості його застосування в Україні / В.А. Криклій // Економічний часопис-XXI – 2013 – №2. – С.34-37.
4. Пігуль Н. Теоретичні аспекти формування соціальної сфери в сучасних економічних умовах // Н. Пігуль // Ефективна економіка. – К: 2013. Вип. 11 – С. 92-99.
5. Підлипна Р.П. Аналіз видатків на соціальну сферу // Підлипна Р.П. Ужгородський торговельно-економічний інститут // Збірник наукових праць – УКНТУ: 2014 Вип. 6 – С. 222-234.
6. Реалії та перспективи розвитку соціальної сфери в умовах децентралізації / Чечель А.О., Тарасенко Д.Л., Сухова К.К. / Проблеми та перспективи розвитку державного управління в умовах реформування: [колективна монографія] / Заг. ред. Чечель А.О., Хлобистов Є.В. – Бельсько-Бяла (Польща): Вища школа економіки та гуманітаристики, 2017.– С.272-287.
7. Розвиток та забезпечення надання соціальних послуг на рівні громади: роз'яснення для керівників органів місцевого самоврядування відповідно до чинного законодавства (від 29.12.2020) [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

- <https://pidgorodne.otg.dp.gov.ua/storage/app/sites/92/uploaded-files/yasnennya-dlya-kerivnikiv-organiv-mistsevogo-samovryaduvannya.pdf>
8. Руженський М. Соціальний захист населення в умовах формування ринкової моделі економіки України : [монографія] / М. Руженський. – К. : ІПК ДСЗУ, 2013. – 318 с.
 9. Тимчишена Н.Д. Шляхи вдосконалення фінансового механізму у сфері фінансування соціального захисту // Тимчишена Н. Д. Науковий вісник. – В: 2014 Вип. 87. – С. 345-351.
 10. Хома Н.М. Типологія моделей соціальної держави: аналіз основних підходів / Н.М. Хома // Держава і право. – 2012. – Випуск 56.
 11. Чорнодід І.С. Порівняння моделей соціально-орієнтованих економік / І.С. Чорнодід // Технологический аудит и резервы производства. – 2014. – No 2/2(16). – С. 34-38.
 12. Юшко А. М. Міжнародні соціальні стандарти: навч. посіб. А. М. Юшко, М. Швець. Х., 2013. 121 с.
 13. Яфінович О.Б. Особливості фінансування соціального захисту в Україні // Яфінович О.Б. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія економічні науки – Х., 2015. Вип. 12. частина 3. – С. 195-199.
 14. Буздуган Я. Поняття, принципи, форми фінансового забезпечення охорони здоров'я в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/960/>
 15. Гнатенко К.В. Принципи соціального забезпечення - основа галузі права соціального забезпечення. Прикарпатський юридичний вісник № 2(31). 2020. С.52-55. ([https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i2\(31\).564](https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i2(31).564))
 16. Гончаров А. Розвиток законодавства про соціальне забезпечення (друга половина ХІХ ст. – по теперішній час) А. Гончаров. Підприємництво, господарство і право: наук.-практ., господарсько-правовий журнал; Інститут приватного права і підприємництва Академії правових наук України. К., 2009. № 8 (164). С. 109–112.
 17. Корнєєв В.В. Страхування і недержавне пенсійне забезпечення як ресурсокумулятивні сегменти вітчизняного фінансового ринку В.В. Корнєєв // Інвестиції: практика та досвід – 2013. – №13. – С.6-9.
 18. Пігуль Н., Люта О. Бойко А. Фінансове забезпечення соціальної сфери в Україні. Вісник НБУ, січень 2015 р. С. 30-35
 19. Руженський М. М. Трансформація інститутів соціального захисту населення в транзитивній економіці. дис. на здобуття наукового ступеня д.е.н. К.: 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.01/2016/Ruzhenskyj_diss.PDF
 20. Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні – реальний стан та перспективи реформування [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.irf.ua/files/ukr/programs_law_areas_publ_2028_ua_law.pdf

21. Соціальна політика: політико-правові засади та особливості управління соціальними процесами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buklib.net/books/27137/>
22. Стойка А. Фінансування соціальної сфери: джерела і шляхи диверсифікації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02\(5\)/10savdsd.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02(5)/10savdsd.pdf)

Типові тести

1. Назвіть основну концепцію обґрунтування сфери соціально-забезпечувальних відносин:

- а) концепція договірної природи виникнення цих відносин
- б) концепція законодавчої регламентації соціально-забезпечувальних відносин
- в) концепція фінансування за рахунок спеціальних фінансових джерел
- г) концепція індивідуальної форми розподілу

2. Сукупність відповідних періодів, протягом яких особа самостійно або на її користь інші уповноважені суб'єкти сплачують страхові внески до спеціалізованих страхових фондів, це:

- а) спеціальний стаж
- б) страховий стаж
- в) трудовий стаж
- г) загальнообов'язкове державне соціальне страхування

3. Середньомісячним сукупним доходом сім'ї вважається:

- а) обчислений у середньому за місяць дохід усіх членів сім'ї з усіх джерел надходжень протягом шести місяців, що передують місяцю звернення за призначенням державної соціальної допомоги;
- б) обчислений у середньому за шість місяців дохід усіх членів сім'ї з усіх джерел надходжень протягом 12 місяців, що передують місяцю звернення за призначенням державної соціальної допомоги;
- в) обчислений у середньому за місяць дохід усіх членів сім'ї з одного вибраного на їх розсуд джерела надходжень протягом шести місяців, що передують місяцю звернення за призначенням державної соціальної допомоги;
- г) обчислений у середньому за місяць дохід одного члена сім'ї з усіх джерел надходжень протягом шести місяців, що передують місяцю звернення за призначенням державної соціальної допомоги.

4. Вкажіть з якою періодичністю виплачується державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям:

- а) один раз на місяць за місцем реєстрації;
- б) два рази на місяць за місцем проживання уповноваженого представника сім'ї ;

- в) один раз на три місяці за місцем проживання уповноваженого представника сім'ї ;
- г) два рази впродовж періоду призначення й виплати.

5. Якого страхового стажу повинен набути безробітний, щоб допомога по безробіттю йому була призначена у розмірі 60% від середньої заробітної плати (доходу):

- а) понад 10 років
- б) від 6 до 10 років
- в) до 4-х років
- г) до 6-ти років

6. Система суспільних відносин для створення завдяки мережі соціального страхування, бюджету та іншого фінансування достатніх умов для життя і діяльності осіб, які з незалежних від них обставин втратили засоби до існування – це:

- а) соціальна держава
- б) соціальне забезпечення
- в) соціальне партнерство
- г) соціальне право

7. Загальними суб'єктами, які отримують соціальне забезпечення, є:

- а) ветерани праці
- б) ветерани військової служби
- в) безробітні
- г) учасники бойових дій

8. Метою соціального страхування є:

- а) дозволяють диференціювати джерела права соціального забезпечення;
- б) дозволяють залучати кошти приватних осіб для фінансування соціального забезпечення;
- в) збільшують коло суб'єктів, які отримують соціальне забезпечення;
- г) перерозподіл соціальних витрат між роботодавцями, найманими працівниками чи іншими заінтересованими особами, які підлягають соціальному страхуванню і державою для часткової або повної компенсації втраченого заробітку, а також компенсації потреб, які виникли при настанні страхового випадку.

9. Яким буде розмір допомоги по тимчасовій непрацездатності, якщо страховий стаж застрахованої особи не перевищує 5 років:

- а) 90% середньої заробітної плати (доходу)
- б) 20% середньої заробітної плати (доходу)
- в) 100% середньої заробітної плати (доходу)
- г) 60% середньої заробітної плати (доходу)

10. Спеціальними суб'єктами, які отримують соціальне забезпечення, є:

- а) сім'я
- б) діти війни
- в) малозабезпечені сім'ї
- г) біженці

11. Соціальне забезпечення за рахунок асигнувань з бюджету може фінансуватися наступними шляхами:

- а) пряме асигнування з Державного або місцевих бюджетів;
- б) відшкодування страховим фондам з державного бюджету коштів на надання деяких видів соціального забезпечення;
- в) субсидії з місцевого бюджету відомчим бюджетам;
- г) виділення коштів на відшкодування збитків, заподіяних застрахованою особою, з соціальних страхових фондів .

12. За змістом соціальні пільги можна поділити на:

- а) адресні
- б) медико-реабілітаційні
- в) допоміжні
- г) професійно-побутові

13. Зародження соціального права пов'язують із:

- а) станом регулювання ринку праці
- б) розвитком правової системи
- в) появою правових держав
- г) зменшенням впливу публічних галузей права

14. Які ознаки характеризують соціальні ризики:

- а) спосіб витрачання грошових засобів на соціальне забезпечення
- б) коло суб'єктів;
- в) закріплення їх у законодавстві саме як обставин, внаслідок настання яких особа може потребувати допомоги держави чи суспільства не є обов'язковим;
- г) наявність чи відсутність страхового стажу.

15. Пенсійне страхування в Україні існує у наступних формах:

- а) загальнообов'язкове недержавне пенсійне страхування
- б) солідарна форма недержавного пенсійного страхування
- в) пенсійне страхування суб'єктів підприємницької діяльності
- г) загальнообов'язкове державне пенсійне страхування

Навчальна дисципліна «Соціальне страхування»

Тема 1. Сутність, принципи і роль соціального страхування

Предмет і завдання курсу. Його зв'язок з іншими теоретичними й прикладними навчальними економічними дисциплінами. Склад, структура та послідовність викладання курсу. Визначення та економічна сутність соціального страхування. Суб'єкти й об'єкти соціального страхування. Місце соціального страхування в системі економічних категорій. Функції соціального страхування як складової соціальної політики: захисна, компенсаційна, відтворювальна, перерозподільна, стабілізуюча. Принципи соціального страхування: особистої відповідальності, солідарності, обов'язковості, організаційного само управління, державного регулювання. Система соціальних гарантій населення: соціальні нормативи та джерела фінансування соціальних гарантій.

Тема 2. Виникнення та етапи розвитку соціального страхування.

Страхові фонди як основа страхового захисту. Форми організації фондів страхового захисту. Державні цільові фонди: соціальні, економічні. Шляхи утворення державних цільових фондів. Взаємозв'язок соціальних послуг і соціального страхування. Роль соціального страхування у відновленні й збереженні працездатності робітників та гарантуванні матеріального забезпечення громадян, які втратили працездатність або не мали її. Актуальність соціального страхування для України. Чинники, що обумовлюють необхідність розвитку соціального страхування в Україні.

Тема 3. Державне регулювання соціального страхування

Мета й форми державного регулювання діяльності в системі надання соціальних послуг в Україні. Органи, які здійснюють державне регулювання у сфері соціального страхування, відповідно до його видів. Контроль за діяльністю страхових фондів. Захист прав споживачів соціальних послуг. Засоби державного нагляду. Співпраця та координація діяльності між органами, що здійснюють державне регулювання соціального страхування. Організація та контроль за наданням соціальних послуг. Роль та місце Кабінету Міністрів України в державному регулюванні розвитку соціального страхування.

Тема 4. Фінансове забезпечення соціального страхування

Впровадження єдиного соціального внеску. Особливості розвитку державної системи страхового фонду документації. Реформування системи пенсійного забезпечення. Впровадження державних соціальних стандартів у сфері медичного обслуговування. Державний реєстр загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Тема 5. Поняття загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності

Поняття загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням

та похованням. Мета створення Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. Права, обов'язки та відповідальність суб'єктів загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням. Принципи загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Види матеріального забезпечення та соціальних послуг Фонду. Формування джерел надходження у Фонд. Напрямки використання коштів Фонду. Розрахунок страхового стажу. Види фінансово-економічного забезпечення та соціальних послуг у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Управління Фондом соціального страхування з тимчасової втрати працездатності. Нагляд у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням. Бюджет та облік страхових засобів Фонду соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Фінансування страхових відшкодувань, соціальних послуг та профілактичних заходів.

Тема 6. Медичне страхування

Медичне страхування та його основні види. Суб'єкти й об'єкти медичного страхування. Роль медичного страхування в забезпеченні потреб працівника у страховому захисті. Добровільне медичне страхування. Обсяг відповідальності страховика. Страхова сума. Порядок визначення розміру страхових премій і їх сплати. Права й обов'язки сторін страхових відносин. Організація роботи страхової компанії, пов'язана з настанням відповідальності за фактом страхового випадку. Медичне страхування громадян, які перетинають кордон. Шляхи підвищення ефективності добровільного медичного страхування.

Тема 7. Страхування від нещасних випадків на виробництві та від професійного захворювання

Економічна сутність та роль Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та від професійного захворювання. Завдання Фонду. Принципи страхування від нещасних випадків. Суб'єкти й об'єкти страхування від нещасних випадків. Основні поняття: нещасний випадок та професійне захворювання. Види страхування від нещасних випадків. Добровільне страхування від нещасних випадків. Управління Фондом соціального страхування від нещасних випадків. Обов'язки Фонду соціального страхування від нещасних випадків, що пов'язані з координацією страхової діяльності. Фінансування страхових відшкодувань, соціальних послуг та профілактичних заходів. Нагляд у сфері страхування від нещасних випадків на виробництві та від професійного захворювання.

Тема 8. Страхування на випадок безробіття

Поняття та принципи загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття. Види безробіття: фрикційне, структурне, циклічне. Соціальні гарантії як форма забезпечення достатнього рівня

суспільного добробуту. Порядок надання матеріальної допомоги з безробіття. Управління Фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття. Органи нагляду у сфері страхування на випадок безробіття. Зайнятість населення за статусами зайнятості (працюючі за наймом, роботодавці, самозайняті, безкоштовно працюючі члени сім'ї), формами власності (державна, колективна, приватна та інші), видами економічної діяльності (будівництво, послуги з ремонту, готелі та ресторани, торгівля транспортними засобами, освіта, охорона здоров'я, соціальна допомога та ін.).

Тема 9. Пенсійне страхування. Сутність та поняття загальнообов'язкового державного пенсійного страхування

Об'єкти оподаткування для платників. Персоніфікований облік громадян у пенсійному забезпеченні. Переваги та недоліки системи пенсійного забезпечення в Україні. Напрямки використання коштів Пенсійного фонду. Чинники, що обумовлюють розмір ресурсів соціального страхування, що спрямовані на пенсійне забезпечення: демографічні, економічні. Місце пенсійного забезпечення в економіці України. Актуальність пенсійного страхування в системі економічних відносин. Чинники, що обумовлюють необхідність розвитку пенсійного забезпечення в Україні. Порядок визначення стажу роботи годувальника. Умови призначення та розміри пенсії. Порядок змін розміру пенсії. Пільги по обчисленню стажу. Порядок підтвердження стажу роботи.

Тема 10. Недержавне соціальне страхування

Недержавне пенсійне страхування: економічна сутність та роль у системі соціального страхування. Суб'єкти та об'єкти недержавного пенсійного страхування. Недержавні пенсійні фонди: відкриті, корпоративні, професійні. Послуги недержавних пенсійних фондів. Доходи та витрати недержавних пенсійних фондів. Асоціація недержавних пенсійних фондів України: мета та основні завдання. Договір про недержавне пенсійне страхування: особливості складання для фізичних та юридичних осіб. Іноземний досвід недержавного пенсійного страхування.

Тема 11. Іноземний досвід у сфері соціального страхування

Особливості соціального страхування в Швеції. Оцінка розвитку соціального забезпечення робітників у Німеччині. Соціальні технології США. Роль місцевого самоврядування в реалізації соціальних гарантій населення в Польщі. Медичне соціальне страхування в Ізраїлі. Системи соціального страхування в США. Системи соціального страхування Німеччини. Системи соціального страхування Англії. Системи соціального страхування Франції. Польська система пенсійного страхування. Елементи сучасних пенсійних систем: державний пенсійний фонд, недержавні пенсійні фонди, страхові компанії зі страхування життя і пенсій.

Тема 12. Напрямки вдосконалення соціального страхування

Управління страховими фондами: держава та представники суб'єктів соціального страхування. Розвиток нормативно - законодавчого забезпечення. Особливості розвитку державної системи страхового фонду документації. Забезпечення економічного розвитку та формування його соціального ресурсу діючою системою пільг та субсидій у сфері соціальної допомоги населенню. Підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів для надання суспільно необхідних послуг. Реформування системи пенсійного забезпечення. Створення ефективної системи державного регулювання й контролю у сфері пенсійного страхування, зберігання та управління пенсійними активами, виконання заходів для забезпечення якості життя населення. Посилення механізму регулювання соціального захисту на випадок безробіття. Упровадження державних соціальних стандартів у сфері медичного обслуговування населення.

Рекомендована література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. *Вісник Верховної Ради України*. 1996. № 30.
2. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 16 лист. 1991 р. № 1798-XII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
3. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 бер. 2004 р. № 1618-IV. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
4. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456–VI зі змінами і доповненнями *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/ed20150920>
5. Податковий кодекс України : Закон України від 02 груд. 2010 р. № 2755-VI. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
6. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23 вер. 1999 р. № 1105-XIV. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>.
7. Про громадські об'єднання : Закон України від 22 бер. 2012 р. № 4572-VI. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
8. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23.03.2000 № 1602–III

Верховна Рада України : [сайт]. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text>

9. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003, № 1058–IV зі змінами і доповненнями *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>

10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці: Закон України від 28.12.2014 р. № 77-VIII *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-19#Text>

11. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 № 2464–VI, зі змінами і доповненнями *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>

12. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/>.

13. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/>.

14. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням: Закон України. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/>.

15. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності: Закон України. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>

16. Безугла В., Загірняк Д., Шаповал Л. Соціальне страхування: Центр навчальної літератури, 2019, 208 с.

17. Внукова Н. М. Соціальне страхування: Кредитно-модульний курс. Навч. пос. // Внукова Н. М., Кузьминчук Н. В. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 412 с.

18. Журавка О.С., Бухтіарова А.Г., Пахненко О.М. Страхування : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.

19. Крпельницька С.О. Соціальне страхування: Навчальний посібник /Крпельницька С.О., Солоджук Т.В. - Івано-Франківськ, ПП Курилюк, 2010. - 247 с.
20. Крпельницька С.О., Солоджук Т.В. Соціальне страхування: навч. посіб./С.О.Крпельницька, Т.В.Солоджук. - [Вид. 2-е, доп. та пероб.] –Івано-Франківськ: ПП Бойчук, 2012. - 326 с.
21. Куряча Н.В. Лігерко Ю.В. Сучасний стан розвитку ринку особистого страхування в Україні: Гроші, фінанси і кредит. Випуск 50, 2020. С 249- 253.
- 22.Мальований М.І. Соціальне страхування : навчальний посібник / М.Мальований, П. Бечко, В.Бечко. - К. : Центр учбової літератури, 2012. - 91 с.
- 23.Ролінський О. В., Улянич Ю. В. Візуалізація даних та фінансова безпека на страховому ринку України. Агросвіт. 2021. № 16. С. 45–51. DOI: 10.32702/2306-6792.2021.16.45
- 24.Тексти (конспект) лекцій з дисципліни “Соціальне страхування” для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр» денної та заочної форм навчання спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та 071 «Облік і оподаткування» / Укл. Т.О. Олійник– Запоріжжя: НУ Запорізька політехніка», 2019-.124 с
- 25.Терещенко Т.Є., Заволока Л.О., Пономарьова О.Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посіб. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.

Типові тести

1. Джерелами формування коштів Фонду соціального стахування є:

- 1) страхові внески страхувальників та застрахованих осіб
- 2) суми фінансових санкцій
- 3) доходи від розміщення тимчасово вільних коштів
- 4) усі відповіді вірні

2. До спеціальних фондів соціального страхування в Україні не входить:

- 1) фонд страхування від нещасного випадку на виробництві
- 2) фонд страхування з тимчасової непрацездатності.
- 3) фонд соціального страхування на випадок безробіття
- 4) фонд пенсійного соціального страхування

3. На добровільних засадах брати участь у загальнообов'язковому державному соціальному страхуванні не можуть:

- 1) громадяни України, які працюють за межами території України і не застраховані в системі соціального страхування країни, в якій вони перебувають;
- 2) громадяни України, які працюють за межами території України і застраховані в системі соціального страхування країни, в якій вони перебувають;
- 3) фізичні особи, які виконують роботи згідно з цивільно-правовими угодами;
- 4) особи, які забезпечують себе роботою самостійно.

4. Період отримання виплат за окремими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування, крім пенсій усіх видів (за винятком пенсії у зв'язку з інвалідністю):

- 1) включається до страхового стажу як період, за який сплачено страхові внески, виходячи з розміру мінімального страхового внеску.
- 2) не включається до страхового стажу як період, за який сплачено страхові внески, виходячи з розміру мінімального страхового внеску.
- 3) включається до страхового стажу як період, за який сплачено страхові внески, виходячи з середнього розміру страхового внеску.

5. Перші п'ять днів тимчасової непрацездатності оплачує:

- 1) власник або уповноважений ним орган за рахунок коштів підприємства
- 2) ФСС НВВ
- 3) МСЕК
- 4) Пенсійний фонд

6. Система взаємодоповнюючого соціального захисту не включає в себе такі складові елементи:

- 1) державне соціальне забезпечення;
- 2) корпоративні соціальні програми;
- 3) фінансове соціальне страхування

7. Страхова виплата може бути припинена:

- 1) якщо з'ясувалося, що виплати призначено на основі неправдивих відомостей;
- 2) якщо страховий випадок настав внаслідок навмисного наміру заподіяння собі травми;
- 3) на весь час, протягом якого потерпілий перебуває на державному утриманні, за умови, що частка виплати, яка перевищує вартість такого утримання, надається особам, які перебувають на утриманні потерпілого;
- 4) усі відповіді вірні

8. Страхові соціальні фонди є:

- 1) самоврядними некомерційними організаціями. Їх кошти не включаються до складу Державного бюджету України;
- 2) самоврядними некомерційними організаціями. Їх кошти включаються до складу Державного бюджету України;

- 3) Комерційними організаціями. Їх кошти не включаються до складу Державного бюджету України;
- 4) некомерційними організаціями.

9. ФСС НВВ може відмовити у страховій виплаті застрахованому, якщо мали місце:

- 1) навмисні дії потерпілого, спрямовані на створення умов для настання страхового випадку, якщо це встановлено комісією з розслідування страхового випадку;
- 2) подання роботодавцем або потерпілим свідомо неправдивих відомостей про страховий випадок;
- 3) вчинення застрахованим умисною злочину, що призвів до настання страхового випадку;
- 4) усі відповіді вірні.

10. Суб'єктами солідарної пенсійної системи не є:

- 1) Пенсійний фонд
- 2) Уповноважений банк
- 3) Страхувальники
- 4) Накопичувальний фонд

11. Сукупність відповідних періодів, протягом яких особа самостійно або на її користь інші уповноважені суб'єкти сплачують страхові внески до спеціалізованих страхових фондів, це:

- а) спеціальний стаж
- б) страховий стаж
- в) трудовий стаж
- г) загальнообов'язкове державне соціальне страхування

12. Суб'єктами соціально-страхових відносин є:

- а) суб'єкти, які надають соціальне забезпечення
- б) спеціальні суб'єкти
- в) загальні суб'єкти
- г) страхувальники

13. Яким повинен бути страховий стаж безробітного щоб допомога по безробіттю йому було призначено у розмірі 70% від середньої заробітної плати (доходу):

- а) понад 8 років
- б) понад 10 років
- в) від 5 до 10 років
- г) від 2 до 6 років

14. Види соціального страхування:

- а) державне загальнообов'язкове соціальне страхування

- б) недержавне соціальне страхування
- в) страхування у зв'язку із вагітністю і пологами
- г) страхування цивільної відповідальності

15. Суть принципу соціального страхування для права соціального забезпечення полягає:

- а) соціальне страхування є індивідуальною формою захисту матеріальних інтересів людини;
- б) соціальне страхування – це колективна форма захисту людей, які зазнали впливу соціального ризику;
- в) надання соціального забезпечення виключно особам застрахованим в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування;
- г) основним видом соціального забезпечення є страхові виплати.